

Neoficialus vertimas

EUROPOS TARYBA

EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS

TREČIASIS SKYRIUS

NUTARIMAS DĖL

Nikolaj KREMPOVSKIJ
pareiškimo Nr. 37193/97
prieš Lietuvą

PRIIMTINUMO

Europos Žmogaus Teisių Teismas (Trečiasis skyrius), 1999 m. balandžio 20 dieną posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininko sero Nicolas Bratza,
teisėjų J.–P. Costa,
L. Loucaides,
F. Tulkens,
W. Fuhrmann,
K. Jungwiert,
K. Traja

ir *skyriaus kanclerės* S. Dollé,

atsižvelgdamas į Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 34 straipsnį;

atsižvelgdamas į Nikolaj KREMPOVSKIJ 1997 m. liepos 18 dieną pateiktą pareiškimą prieš Lietuvą, įregistruotą 1997 m. rugpjūčio 1 dieną kaip byla Nr. 37193/97;

atsižvelgdamas į pagal Teismo reglamento 49 straipsnį pateiktą raportą,

po svarstymo

nusprendė:

FAKTAI

Pareiškėjas buvo etninės ukrainiečių kilmės Lietuvos Respublikos pilietis, gimęs Ukrainoje 1946 m.

Jis mirė Vilniuje 1997 m. gruodžio 12 dieną. 1998 m. vasario 3 dienos laišku jo dukterė pareiškė norą tęsti bylą Teisme.

Bylos faktai, kaip juos pateikė pareiškėjas, gali būti apibendrinti, kaip išdėstyta toliau.

Iki 1990 m. kovo 11 dienos Lietuvos nepriklausomybės atstatymo deklaracijos priėmimo pareiškėjas dirbo teisininku Vilniuje. Nuo 1990 m. balandžio iki 1991 m. rugpjūčio jis buvo vadinamosios LTSR prokuratūros, centralizuotos TSRS prokuratūros padalinio, vadovo pavaduotojas. Po komunistinio pučo Maskvoje žlugimo 1991 m. rugpjūčio 21 dieną ir po tuoj pat sekusio tarybinių institucijų išformavimo dauguma LTSR prokuratūros aktyvistų pabėgo iš Lietuvos. Buvęs LTSR prokuratūros vadovas P. išvyko į Rusiją. Tačiau pareiškėjas pasiliko Vilniuje ir gavo Lietuvos Respublikos pilietybę.

Iki 1991 m. rugpjūčio 21 dienos Maskvos pučo LTSR prokuratūra buvo įsikūrusi pastate Vilniaus centre. Naujai atkurtos Lietuvos valstybės prokuratūros institucija taip pat įsikūrė tame pačiame pastate. Pareiškėjas, kaip LTSR prokuratūros vadovo pavaduotojas, buvo atsakingas už administravimą. Pastatą saugojo TSRS vidaus reikalų ministerijos pajėgos.

Pareiškėjas buvo įtartas sukliudęs nepriklausomai Lietuvai dirbantiems prokurorams patekti į jų tarnybines patalpas laikotarpiu nuo 1990 m. balandžio iki 1991 m. rugpjūčio. 1992 m. rugsėjo 9 dieną jis buvo sulaikytas; sulaikymą patvirtino prokuroras. 1992 m. rugsėjo 21 dieną jam buvo formaliai pateikti kaltinimai dėl kenkimo ir kliudymo valstybės institucijų veiklai.

1992 m. gruodžio 23 dieną pareiškėjas buvo paleistas iš kalėjimo ir jam buvo paskirta kardomoji priemonė – užstatas.

1993 m. rugsėjo 7 dieną parengtinis tyrimas buvo baigtas ir baudžiamoji byla perduota Aukščiausiajam Teismui.

Tuo pačiu metu pareiškėjas pateikė Aukščiausiajam Teismui daug pareiškimų ir prašymų, nurodydamas įvairius atliekant parengtinį tyrimą prokurorų padarytus procesinius pažeidimus. 1994 m. gruodžio 16 dienos prašyme pareiškėjas taip pat tvirtino, kad pareiškėjo argumentai jo kaltei patvirtinti buvo nepagrįsti ir kad bylos medžiagoje nebuvo svarių įrodymų.

1994 m. gruodžio 23 dieną Aukščiausiasis Teismas nusprendė paskirti byloje papildomą tyrimą. Šis sprendimas vėliau buvo panaikintas, kai, priėmus valstybės vidaus baudžiamojo proceso pakeitimus, 1995 m. kovo 16 dieną Aukščiausiasis Teismas perdavė bylą iš naujo nagrinėti Vilniaus apygardos teismui. Teisminio nagrinėjimo metu buvo apklausti 29 liudytojai, įskaitant nemažai pareigūnų, kurie 1990-1991 m. dirbo nepriklausomos Lietuvos prokuratūros institucijai.

1996 m. vasario 21 dienos raštu prokuroras paprašė Vilniaus apygardos teismo pirmininko panaikinti pareiškėjo paso galiojimą užsienyje. Prokuroras tam tikrų jo gautų duomenų pagrindu konstatavo, kad pareiškėjas, siekdamas išvengti teismo, ketino išvykti į Baltarusiją. Prokuroro prašymas, atrodo, buvo patenkintas.

1996 m. gruodžio 2 dieną Vilniaus apygardos teismo teisėjų kolegija surengė baigiamąjį bylos nagrinėjimo posėdį. Pareiškėjui atstovavo oficialiai paskirtas advokatas, tačiau gindamasis

pareiškėjas pasisakė ir asmeniškai. Pirmosios instancijos teismas jį nuteisė. Tačiau jis pakeitė pradinius kaltinimus dėl kenkimo ir kliudymo ir pripažino pareiškėją kaltu dėl trečiųjų asmenų judėjimo laisvės suvaržymo. Pritaikęs amnestijos įstatymą, apygardos teismas nepaskyrė jokios bausmės.

Šį nuosprendį apskundė ir prokurorai, ir pareiškėjas.

1997 m. sausio 22 dieną Apeliacinio teismo kolegija surengė posėdį dėl skundo dėl teisės klausimų. Teismas nusprendė perduoti bylą nagrinėti pilnosios apeliacijos tvarka.

1997 m. birželio 27 dieną Apeliacinis teismas nagrinėjo bylą pilnos apeliacijos tvarka. Pareiškėjui atstovavo jo gynėjas, bet pareiškėjas pasisakė ir pats. Jis, *inter alia*, prašė, kad teismas iškvieštų ir apklaustų buvusį LTSR prokuratūros vadovą, p. P., kuris gyvena prie Maskvos ir dirba Rusijos kariniu prokuroru.

Tą pačią dieną Apeliacinis teismas pakeitė 1996 m. gruodžio 2 dienos nuosprendį ir nuteisė pareiškėją dėl kenkimo ir kliudymo valstybės institucijų veiklai. Jis buvo nuteistas 3 metams laisvės atėmimo.

Pareiškėjas pateikė kasacinį skundą Aukščiausiajam Teismui. Jis ginčijo abiejų žemesniųjų teismų faktų nustatymo kompetenciją. Jis, *inter alia*, nurodė negavęs pirmosios instancijos nuosprendžio rusiškai, t.y jam suprantama kalba, ir todėl negalėjo parengti tinkamo skundo. Savo kasaciniame skunde pareiškėjas nesiskundė dėl apeliacinės instancijos teismo sudėties.

1997 m. gruodžio 2 dieną Aukščiausiojo Teismo kolegija, dalyvaujant pareiškėjui ir jo gynėjui, išnagrinėjo kasacinį skundą. Posėdžio metu pareiškėjas ginčijo tai, kaip žemesnieji teismai įvertino liudytojų parodymus.

Aukščiausiasis Teismas pripažino, kad Apeliacinis teismas tinkamai išnagrinėjo bylą. Jis taip pat atmetė kaip nepagrįstus pareiškėjo teiginius, kad apeliacinės instancijos teismas pareiškėjo atžvilgiu pažeidė tam tikrus valstybės vidaus proceso reikalavimus. Aukščiausiasis Teismas pažymėjo, kad pirmosios instancijos nuosprendžio kopija rusų kalba pareiškėjui buvo įteikta 1997 m. balandžio 30 dieną, o laikas skundui paduoti baigėsi 1996 m. gruodžio 16 dieną. Aukščiausiasis Teismas pripažino, kad šis faktas pažeidė valstybės vidaus baudžiamąjį procesą. Tačiau kasacinis teismas taip pat pažymėjo, kad šį pažeidimą ištaisė apeliacinės instancijos teismas, suteikęs pareiškėjui papildomą mėnesį jo skundui papildyti. Apeliacinis teismas tada išnagrinėjo bylą pagal pareiškėjo pateiktą skundą.

1997 m. gruodžio 12 dieną pareiškėjas mirė nuo širdies ligos.

SKUNDAI

1. Remdamasis Konvencijos 5 straipsnio 1 dalies c punktu pareiškėjas skundėsi, kad jo sulaikymas ir po to sekęs kardomasis kalinimas (suėmimas) buvo neteisėti ir kad jam nebuvo pranešta apie jų priežastis. Jis taip pat skundėsi dėl kardomojo kalnimo (suėmimo) sąlygų.
2. Remdamasis Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi jis teigė, kad negavo pirmosios instancijos nuosprendžio kopijos jo gimtąja rusų kalba ir kad taip iš jo buvo atimta teisė efektyviai kreiptis į Apeliacinį teismą.

3. Remdamasis minėta nuostata pareiškėjas taip pat skundėsi, kad Apeliacinio teismo teisėjas dalyvavo dviejuose to teismo posėdžiuose: tas pats teisėjas dalyvavo Apeliaciniam teismui 1997 m. sausio 22 dieną priimant sprendimą perduoti bylą nagrinėti pilnosios apeliacijos tvarka, o po to Apeliaciniam teismui 1997 m. birželio 26 dieną priimant sprendimą pilnosios apeliacijos tvarka. Pareiškėjas taip pat nurodė, kad vienas iš apeliacinės instancijos teisėjų, dalyvavęs 1997 m. birželio 26 dienos posėdyje, faktiškai buvo Apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjas. Pareiškėjas tvirtino, kad tokiu būdu apeliacinės instancijos teismas nebuvo “bešališkas teismas”, tuo pažeidžiant Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį.

4. Jis taip pat nurodė, kad jo byla nebuvo išnagrinėta per įmanomai trumpiausią laiką, tuo pažeidžiant Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį. Pareiškėjas teigė, kad baudžiamoji byla nebuvo sudėtinga ir kad todėl jos nagrinėjimo atidėliojimas negali būti pateisintas.

5. Remdamasis Konvencijos 6 straipsnio 2 dalimi pareiškėjas skundėsi, kad teismai sprendimai buvo pagrįsti “emocijomis ir prezumpcijomis, o ne teisiniais įrodymais”.

6. Remdamasis Konvencijos 6 straipsnio 3 dalies a-d punktais pareiškėjas teigė, kad parengtinio tyrimo stadijoje jam nebuvo pranešta, kuo jis kaltinamas, kad jis neturėjo laiko ir galimybių pasirengti savo gynybai, kad jis negalėjo gintis padedamas savo paties pasirinkto gynėjo ir kad teismai neapklausė visų liudytojų, kurių jis pageidavo.

7. Remdamasis Konvencijos 7 straipsnio 1 dalimi jis taip pat skundėsi, kad Baudžiamojo kodekso 67 straipsnio (kenkimas) redakcija, pagal kurią jis buvo nuteistas, iš tikrųjų atsirado vėliau, negu buvo padarytos jam inkriminuotos nusikalstamos veikos. Jis teigė, kad jis turėjo būti teisiamas pagal senąją 67 straipsnio redakciją.

8. Galiausiai remdamasis Konvencijos 8 straipsniu pareiškėjas tvirtino, kad informacija apie jo asmeninį gyvenimą buvo renkama neteisėtai, be reikiamos generalinio prokuroro sankcijos. Šiuo atžvilgiu jis citavo prokuroro 1996 m. vasario 21 dienos raštą, kuriame tam tikrų duomenų pagrindu buvo tvirtinama, neva jis planuoja išvengti teismo išvykdamas į Baltarusiją.

TEISĖ

1. Teismas pirmiausia pažymi pareiškėjo mirties 1997 m. gruodžio 12 dieną faktą ir jo dukters pageidavimą tęsti bylą, kurią jis pradėjo.

Teismas primena, kad, kai pareiškėjas miršta proceso metu, pareiškėjo įpėdiniai ar artimieji giminaičiai iš principo gali tęsti bylą pareiškėjo vardu, jeigu parodoma, kad jie turi teisėtą interesą, pateisinantį bylos nagrinėjimo tęsimą (žr., pvz., *Ahmet Sadik v. Greece*, no. 18877/91, 1996-11-15, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-V, pp. 1651-1652, §§ 24-26).

Šioje byloje pareiškėjas, *inter alia*, skundėsi dėl jo sulaikymo ir kardomojo kalinimo (suėmimo) neteisėtumo ir kad baudžiamasis procesas prieš jį buvo neteisingas esminiais aspektais. Teismas mano, kad jo duktė turi teisėtą interesą tęsti procesą jo vardu.

2. Pareiškėjas skundėsi, kad jo sulaikymas ir po to sekęs kardomasis kalinimas (suėmimas) pažeidė Konvencijos 5 straipsnio 1 dalies c punktą, kuris numato:

“Kiekvienas asmuo turi teisę į laisvę ir saugumą. Niekam laisvė negali būti atimta kitaip, kaip šiais atvejais, ir įstatymo nustatyta tvarka: ...

c) kai asmuo teisėtai sulaikomas ar suimamas, kad būtų pristatytas kompetentingai teismo institucijai, pagrindai įtariant jį padarius nusikaltimą ar kai pagrindai manoma, jog jis, padaręs tokį nusikaltimą, gali pabėgti ...”

Šiuo klausimu Teismas pažymi, kad pareiškėjo kardomasis kalinimas (suėmimas) tęsėsi nuo 1992 m. rugsėjo 9 dienos iki 1992 m. gruodžio 23 dienos. Taigi šis skundas yra susijęs su laikotarpiu iki 1995 m. birželio 20 dienos, t.y. Konvencijos įsigaliojimo Lietuvai dienos. Tačiau kiekvienos Susitariančiosios Šalies atžvilgiu Konvencija taikoma tik faktams, atsiradusiems po jos įsigaliojimo tai Šaliai. Atsižvelgiant į tai, kad šios pareiškimo dalies neapima Teismo kompetencija *ratione temporis*, ji yra nesuderinama su Konvencijos nuostatomis 35 straipsnio 3 dalies prasme ir todėl turi būti atmesta pagal Konvencijos 35 straipsnio 4 dalį.

3. Pareiškėjas skundėsi, kad jis neturėjo galimybės efektyviai kreiptis į Apeliacinį teismą, tuo pažeidžiant Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį, kuris, kiek tai šiuo požiūriu reikšminga, skelbia:

“Kai yra sprendžiamas tam tikro asmens civilinio pobūdžio teisių ir pareigų ar jam pareikšto kokio nors baudžiamojo kaltinimo klausimas, toks asmuo turi teisę, kad bylą per įmanomai trumpiausią laiką viešumo sąlygomis teisingai išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir bešališkas teismas ...”

Šis skundas apsiriboja teiginiu, neva pareiškėjas negavo pirmosios instancijos nuosprendžio vertimo į rusų kalbą. Tačiau Teismas atkreipia dėmesį į Aukščiausiojo Teismo 1997 m. gruodžio 2 dienos sprendimą, kur buvo pripažinta, kad iš tikrųjų pareiškėjas gavo vertimą kiek pavėluotai. Teismas neranda priežasčių kvestionuoti šią Aukščiausiojo Teismo išvadą ir atkreipia dėmesį į tai, kad Apeliacinis teismas pratęsė pareiškėjui terminą jo pateiktoms pastaboms pataisyti. Todėl Teismas daro išvadą, kad pareiškėjui nebuvo trukdoma efektyviai kreiptis į Apeliacinį teismą.

Iš to seka, kad ši pareiškimo dalis yra aiškiai nepagrįsta Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies prasme ir turi būti atmesta pagal 35 straipsnio 4 dalį.

4. Pareiškėjas taip pat ginčijo Apeliacinio teismo bešališkumą pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį.

Teismas primena, kad, pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 dalį, jis gali nagrinėti bylą tik po to, kai “buvo panaudotos visos valstybės vidaus teisinės gynybos priemonės”. Ši taisyklė reikalauja, kad pareiškėjas, prieš skųsdamasis Teismui, įprastiniu būdu pasinaudotų prieinamomis, veiksmingomis ir pakankamomis priemonėmis, galinčiomis ištaisyti konkrečią situaciją.

Vertindamas šios bylos faktus, Teismas atkreipia dėmesį, kad pareiškėjas bylos apeliacinio nagrinėjimo stadijoje nepareiškė nušalinimo, kaip teigiama, šališkai Apeliacinio teismo sudėčiai. Jis taip pat nepaminėjo tokio nusiskundimo savo kasaciniame skunde. Teismas neranda pateisinimo pareiškėjo tylėjimui šiuo klausimu, žinodamas, kad Aukščiausiajame Teisme jis ginčijo įvairius kitus procesinius ir materialinius bylos aspektus.

Iš to seka, kad Teismas neprivalo nuspręsti, ar šioje pareiškimo dalyje pareiškėjo pateikti faktai atskleidžia kokį nors tikėtiną Konvencijos 6 straipsnio pažeidimą, nes pareiškėjas šiuo atžvilgiu neišnaudojo vidaus teisinės gynybos priemonių, kaip reikalauja Konvencijos 35 straipsnio 1 dalis. Todėl ši pareiškimo dalis turi būti atmesta pagal 35 straipsnio 4 dalį.

5. Pareiškėjas taip pat teigė, kad baudžiamojo proceso prieš jį trukmė viršijo “įmanomai trumpiausią laiką”, nurodytą Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje.

Pirmiausia reikia nustatyti nagrinėtiną laiko trukmę. Teismas primena, kad baudžiamųjų bylų atveju “įmanomai trumpiausias laikas”, nurodytas 6 straipsnio 1 dalyje, pradeda eiti, kai tik asmeniui yra “pareiškiami kaltinimai”; tai gali įvykti anksčiau, negu byla patenka į bylą nagrinėjantį teismą, pvz., sulaikymo dieną, oficialaus pranešimo asmeniui, kad jo atžvilgiu bus vykdomas baudžiamasis persekiojimas, dieną ar parengtinio tyrimo pradžios dieną. Be to, “kaltinimai” 6 straipsnio 1 dalies prasme gali būti apibrėžiami kaip “oficialus kompetentingos valstybės valdžios institucijos pranešimas asmeniui, kad jam inkriminuojamas nusikaltimo padarymas”; toks apibrėžimas atitinka ir kriterijų, įvertinantį, ar įtariamojo situacija buvo reikšmingai paveikta (žr., pvz., kaip nesena šaltinį, *Hozee v. the Netherlands*, no. 21961/93, 1998-05-22, *Reports* 1998-III, p. 1100, § 43). Teismas mano, kad pareiškėjo sulaikymo 1992 m. rugsėjo 9 dieną data yra ta data, nuo kurios egzistavo “kaltinimai” prieš jį Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies prasme.

Šio proceso galutinis momentas buvo 1997 m. gruodžio 2 diena, t.y. Aukščiausiojo Teismo sprendimo atmesti pareiškėjo kasacinį skundą priėmimo diena.

Tačiau Teismas gali atsižvelgti tik į datas, kurias apima jo *ratione temporis* kompetencija, t.y. į laikotarpį, prasidedantį 1995 m. birželio 20 dieną, kai Konvencija įsigaliojo Lietuvos atžvilgiu (žr. “Teisės” dalį tekste; taip pat žr. *Foti and Others v. Italy*, no. 24299/94, 1982-12-10, Series A no. 56, pp. 18-19, § 53). Tačiau vertinant laiko, praėjusio po 1995 m. birželio 20 dienos, pagrįstumą, taip pat turi būti atsižvelgta į tuometinę proceso būklę (*ibid.*).

Todėl laiko trukmė, kurios suderinamumas su 6 straipsnio 1 dalimi turi būti peržiūrėtas, viršija dvejus metus ir penkis mėnesius (1995 m. birželio 20 d. – 1997 m. gruodžio 2 d.).

Teismas vertins proceso trukmės pagrįstumą bylos aplinkybių kontekste ir atsižvelgdamas į kriterijus, nuolat pateikiamus jo praktikoje, konkrečiai į bylos sudėtingumą ir pareiškėjo bei su byla susijusių valstybės valdžios institucijų elgesį (žr., pvz., kaip nesena šaltinį, *Portington v. Greece*, no. 28523/95, 1998-08-23, to be published in *Reports*, § 21).

Dėl bylos sudėtingumo Teismas pažymi, kad pareiškėjui buvo pateikti kaltinimai dėl kenkimo ir kliudymo valstybės valdžios institucijų veiklai, t.y. nusikaltimų valstybės saugumui. Proceso metu teismai turėjo nustatyti faktus apklausdami 29 liudytojus, tarp kurių buvo nemažai prokurorų ir buvusių pareiškėjo bendradarbių. Bylos nagrinėjimui galėjo trukdyti tas faktas, kad kai kurie su byla susiję liudytojai pabėgo iš Lietuvos ir valstybės valdžios institucijos taip ir negalėjo užtikrinti jų dalyvavimo procese. Teisiškai įvertinti pareiškėjo kaltę taip pat buvo sunku, nes kaltinimą kenkimu pirmosios instancijos teismas pakeitė, bet apeliacinė instancija atstatė. Vis dėlto Teismas nemano, kad ši baudžiamoji byla buvo itin sudėtinga.

Pareiškėjo elgesyje nėra nieko, kas leistų jam priskirti kokį nors delsimą.

Dėl valdžios institucijų elgesio Teismas pažymi, kad byla pirmosios instancijos teisme buvo nuo 1995 m. kovo 16 dienos. Iki to laiko buvo užbaigtas parengtinis tyrimas (1993 m. rugsėjo 7 dieną), o Aukščiausiasis Teismas byloje pagal tuometines valstybės vidaus proceso normas buvo priėmęs keletą procesinių sprendimų. Apygardos teismas baigė nagrinėti bylą pirmąja instancija per šiek tiek daugiau kaip metus ir penkis mėnesius (nuo 1995 m. birželio 20 dienos iki 1996 m. gruodžio 2 dienos). Nors vienerių metų ir penkių mėnesių delsimas galėtų liudyti apie tam tikrą valdžios institucijų lėtumą, pats savaime jis nebuvo nepateisinamai ilgas bylai išnagrinėti pirmąja

instancija. Dėl apeliacinio proceso trukmės (šiek tiek mažiau nei 7 mėnesiai – nuo 1996 m. gruodžio 2 dienos iki 1997 m. birželio 26 dienos) ir bylos nagrinėjimo kasacine instancija (šiek tiek daugiau nei 5 mėnesiai – nuo 1997 m. birželio 26 dienos iki 1997 m. gruodžio 2 dienos) Teismas mano, kad tokie laikotarpiai patys savaime buvo pateisinami Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies prasme.

Atsižvelgdamas į nurodytas aplinkybes ir ypač į visą nagrinėtino laikotarpio trijose teismo instancijose trukmę (2 metai ir 5 mėnesiai), Teismas nepripažįsta, kad šis procesas viršijo “įmanomai trumpiausią laiką”, nurodytą Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje.

Iš to seka, kad ši pareiškimo dalis yra aiškiai nepagrįsta Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies prasme ir todėl turi būti atmesta pagal 35 straipsnio 4 dalį.

6. Pareiškėjas taip pat skundėsi, kad valstybės teismai pažeidė nekaltumo prezumpciją, numatytą Konvencijos 6 straipsnio 2 dalyje, kuri numato:

“Kiekvienas kaltinamas nusikaltimo padarymu asmuo laikomas nekaltu tol, kol jo kaltė neįrodyta pagal įstatymą.”

Teismas pastebė, kad šis skundas apsiriboja teiginiu, neva valstybės teismų sprendimai, nustatantys jo kaltę, buvo pagrįsti tik “emocijomis ir prezumpcijomis, o ne teisiniais įrodymais”. Tačiau Teismas pažymi, kad pareiškėjo byla buvo išnagrinėta trijuose jurisdikcijos lygmenyse, kur buvo nustatyti faktai ir priimti motyvuoti sprendimai, patvirtinantys jų išvadas dėl pareiškėjo kaltės. Teismas šioje byloje negali rasti jokių 6 straipsnio 2 dalies pažeidimo požymių.

Iš to seka, kad ši pareiškimo dalis yra aiškiai nepagrįsta Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies prasme ir todėl turi būti atmesta pagal 35 straipsnio 4 dalį.

7. Pareiškėjas skundėsi, kad buvo pažeistos jo teisės, garantuotos Konvencijos 6 straipsnio 3 dalies a-d punktuose.

6 straipsnio 3 dalis, kiek tai šiuo požiūriu reikšminga, numato:

“Kiekvienas kaltinamas nusikaltimo padarymu asmuo turi mažiausiai šias teises:

a) būti skubiai ir išsamiai jam suprantama kalba informuotas apie pateikiamo jam kaltinimo pobūdį ir pagrindą;

b) turėti pakankamai laiko ir galimybių pasirengti savo gynybai;

c) gintis pats ar padedamas savo paties pasirinkto gynėjo arba, jei neturi pakankamai lėšų gynėjui atsilyginti ir kai tai reikalinga teisingumo interesams, nemokamai gauti advokato pagalbą;

d) pats apklausti kaltinimo liudytojus arba turėti galimybę, kad tie liudytojai būtų apklausti, ir kad gynybos liudytojai būtų iškviesti ir apklausti tokiomis pat sąlygomis, kokios taikomos kaltinimo liudytojams ...”

Teismas pirmiausia pažymi, kad, kiek šie skundai susiję su pareiškėjo sulaikymu ir po to sekusiu kardomuoju kalinimu (suėmimu), kuris baigėsi 1992 m. gruodžio 23 dieną, ir parengtiniu bylos tyrimu, kuris tęsėsi iki 1993 m. rugsėjo 7 dienos, jis neturi *ratione temporis* kompetencijos nagrinėti šiuos skundus, nes jie yra susiję su laikotarpiu iki 1995 m. birželio 20 dienos, kai Konvencija įsigaliojo Lietuvos atžvilgiu.

Teismas pastebi, kad 6 straipsnio 3 dalyje įtvirtintos garantijos nėra savitikslių, bet turi būti aiškinamos bendrojo teisingumo principo, įtvirtinto Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje, kontekste. Todėl klausimas, ar procesas atitinka 6 straipsnio 3 dalies reikalavimus, turi būti sprendžiamas išnagrinėjus proceso visumą, o ne atskirą jo aspektą ar atskirą stadiją. Todėl Teismas spęs šiuos skundus proceso po 1995 m. birželio 20 dienos visumos kontekste.

Teismas pažymi, kad pabaigus parengtinį tyrimą pareiškėjas ir jo advokatas galėjo pateikti įvairius pareiškimus ir prašymus, ginčydamis prokurorų pateiktus argumentus jo tariamai kaltei patvirtinti. Teismas pastebi, kad tokiu būdu pareiškėjas iš tikrųjų žinojo jam pateikto kaltinimo pobūdį ir pagrindą, kaip reikalauja Konvencijos 6 straipsnio 3 dalies a punktas.

Dėl tariamo pareiškėjo gynybos teisių suvaržymo pažeidžiant Konvencijos 6 straipsnio 3 dalies b ir c punktus Teismas pažymi, kad pareiškėjas šiuo atžvilgiu skundžiasi tik dėl to, kad parengtinio tyrimo stadijoje jis negalėjo naudotis savo pasirinkto oficialaus gynėjo pagalba. Tačiau pareiškėjas nepateikė jokių įrodymų, kad oficialiai paskirtas atstovas parengtinio tyrimo metu vykdė savo funkcijas nepatenkinamai. Be to, apeliacinės instancijos teisme, kai byla buvo visa apimtimi nagrinėjama iš naujo, pareiškėjui atstovavo jo pasirinktas gynėjas. Pareiškėjas neparodė, kad kokių nors galimų pirmosios stadijos defektų po to neištaisė pareiškėjo antrasis advokatas. Esant šioms aplinkybėms Teismas neranda jokių požymių, kad šioje byloje būtų pažeistos pareiškėjo gynybos teisės, įtvirtintos 6 straipsnio 3 dalies b ir c punktuose.

Dėl pareiškėjo teiginio, kad teismai neapklausė visų jo pasirinktų liudytojų, tuo pažeisdami Konvencijos 6 straipsnio 3 dalies d punktą, Teismas primena, kad ši nuostata nesuteikia gynybai absoliučios teisės apklausti bet kokius liudytojus, kuriuos ji pageidauja iškviešti (žr., pvz., *Vidal v. Belgium*, no. 12351/86, 1992-04-22, Series A no. 235-B, p. 32, § 33). Be to, įrodymų priimtinumą pirmiausia turi reglamentuoti nacionalinė teisė, ir, pagal bendrą taisyklę, vertinti jiems pateiktus įrodymus turi valstybės teismai. Teismo užduotis yra nuspręsti, ar procesas, suvokiant jį kaip visumą (įskaitant įrodymų surinkimo būdą), buvo teisingas (žr., pvz., *Kostovski v. the Netherlands*, no. 11454/85, 1989-11-20, Series A no. 166, p. 19, § 39).

Vertindamas šios bylos faktus, Teismas pažymi, kad teismo nagrinėjimo metu buvo apklausti 29 liudytojai. Pažymėtina, kad savo vėlesniuose skunduose dėl nuosprendžio pareiškėjas ginčijo tai, kaip teismai vertino įrodymus, įskaitant tam tikrų liudytojų teiginius. Tačiau jis neužsiminė, kad negalėjo apklausti tų liudytojų arba kad kurio nors konkretaus liudytojo neiškvietimas būtų padaręs lemiamą poveikį teismų išvadoms dėl jo kaltės. Teismas pastebi, kad daug 1990 – 1991 m. įvykių dalyvių Lietuvos valdžios institucijoms buvo nepasiekiami, nes gyveno kitose šalyse ir negalima buvo pagrįstai tikėtis, kad jie liudytų pareiškėjo teisme Lietuvoje, patys būdami kaltinami panašiais dalykais. Todėl Teismas nemano, kad galimas teismų nesugebėjimas pakviesti konkretų liudytoją buvo tokio pobūdžio ir laipsnio, kad padarytų procesą, kaip visumą, neteisingą. Taip pat nėra nustatyta, kad liudytojų parodymų paėmimo būdas neatitiko Konvencijos 6 straipsnio 3 dalies d punkto reikalavimų.

Atsižvelgdamas į šias aplinkybes, Teismas daro išvadą, kad atskiri pareiškėjo nurodyti aspektai nepažeidžia Konvencijos 6 straipsnio 3 dalies a-d punktų ir nedaro poveikio proceso, kaip visumos, teisingumui.

Iš to seka, kad ši pareiškimo dalis yra aiškiai nepagrįsta Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies prasme ir todėl turi būti atmesta pagal 35 straipsnio 4 dalį.

8. Remdamasis Konvencijos 7 straipsnio 1 dalimi pareiškėjas taip pat skundėsi, kad valstybės vidaus materialinės teisės nuostatos, pagal kurią jis buvo nuteistas, redakcija iš tikrųjų atsirado vėliau, negu buvo padarytos jam inkriminuotos nusikalstamos veikos.

“Niekas negali būti nuteistas už veiksmus ar neveikimą, kurie pagal jų padarymo metu galiojusius valstybės įstatymus arba tarptautinę teisę nebuvo laikomi nusikaltimais. Taip pat negali būti skiriama sunkesnė bausmė negu ta, kuri buvo taikoma nusikaltimo padarymo metu.”

Teismas pažymi, kad pareiškėjas neginčija to, kad jam inkriminuoto nusikaltimo padarymo metu kenkimas ir kliudymas valstybės valdžios institucijų veiklai buvo nusikaltimai pagal nacionalinę teisę, kaip numato Konvencijos 7 straipsnio 1 dalis.

Iš to seka, kad ši pareiškimo dalis taip pat yra aiškiai nepagrįsta Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies prasme ir todėl turi būti atmesta pagal 35 straipsnio 4 dalį.

9. Galiausiai pareiškėjas tvirtino, kad prokurorai neteisėtai, t.y. be tinkamos generalinio prokuroro sankcijos, surinko informaciją apie jo tariamus planus pabėgti į Baltarusiją. Jis teigė, kad tokiu būdu jo atžvilgiu buvo pažeista Konvencijos 8 straipsnyje numatyta teisė į privataus gyvenimo gerbimą.

8 straipsnis numato:

“1. Kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė ir susirašinėjimo slaptumas.

2. Valstybės institucijos neturi teisės apriboti naudojimosi šiomis teisėmis, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus ir kai tai būtina demokratinėje visuomenėje valstybės saugumo, visuomenės apsaugos ar šalies ekonominės gerovės interesams siekiant užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams, taip pat būtina žmonių sveikatai ar moralei arba kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti.”

Tačiau Teismas neprivalo nuspręsti, ar šioje pareiškimo dalyje pateikti faktai atskleidžia kokį nors tikėtiną 8 straipsnio pažeidimą, nes pareiškėjas nepradėjo tinkamo teismo proceso prieš prokurorus, kur būtų nurodęs neteisėtus pareigūnų, susijusių su tam tikrų duomenų apie jį rinkimu, veiksmus. Taip pat jis jokia forma nepateikė tokių savo nusiskundimų teismuose, sprendusių jam pareiktų baudžiamųjų kaltinimų klausimą.

Taigi pareiškėjas nepanaudojo vidaus teisinės gynybos priemonių, kaip reikalauja Konvencijos 35 straipsnio 1 dalis. Todėl ši pareiškimo dalis turi būti atmesta pagal Konvencijos 35 straipsnio 4 dalį.

Dėl šių priežasčių Teismas vienbalsiai

SKELBIA ŠĮ PAREIŠKIMĄ NEPRIIMTINU.

S. Dollé
Kanclerė

N.Bratta
Pirmininkas